

Horní Brusnice, kostel svatého Mikuláše, biskupa

Stručná historie

Obec leží pod severním svahem vrchu Zvičiny. Osídlení území nese rysy venkovského charakteru s typickým soustředěním podél centrální komunikace. V centrální části kolem kostela je soustředěna větší část zástavby. Jinak je rozptýlena podél komunikace Dvůr Králové - Pecka nebo okrajových částí obce. Nej hustší zástavbu obce vytváří prostor s

významnými budovami a objekty, které byly důležité pro život obce: kostel, fara, obecní úřad, pošta, restaurace s kulturním sálem, prodejny, hřbitov a další v místě křížení komunikace. O historii kostela a obce není mnoho známo. První zmínka o obci je z roku 1358. Okolo roku 1540 patřila ves k panství Miletín. Majitel panství pan Třeška je prodal pánu Smiřickému ze Smiřic a ten opět Valdštejnu z Hostinného. Před 160 lety se zde vyrábělo v domácnostech mnoho plátna. V novější době se zde soustředila zemědělská výroba v družstvu Svornost. V roce 1920 měla obec Horní Brusnice, které se také říkalo Česká Brusnice na rozdíl od Německé Brusnice u Hajnice, 1310 obyvatel i s českou menšinou v počtu 117. Mezi lety 1979 – 1990 nebyla Horní Brusnice obcí samosprávnou, střediskovou obcí byl blízký Mostek.

O významu obce v minulých letech mnohé vypovídá rozlehlý kostel sv. Mikuláše přestavěný v empírovém stylu v letech 1842-1846. Původní kostel pocházel ze 14. století. Poblíž stojící fara si dochovala svůj původní vzhled z roku 1752. V roce 2008 byla zahájena oprava střechy kostela za 700 tisíc Kč z dotačních programů Ministerstva kultury ČR

Budova

V Podkrkonoší, se jedná o jeden z největších kostelů. Orientovaná stavba tvoří významnou dominantu v krajině. Jde poměrně o ojedinělý kostel v empírovém slohu z 1. poloviny 19. století, u kterého se zachovalo původní stavební uspořádání. Budova kostela je obdélná, vysoká a výrazně protáhlá. Vnější délka lodě s presbytářem je 53,5m, šířka lodě je 18m. Mírně přesunutá nevysoká věž kostela na západě je v ose lodi a půlkruhového presbytáře na východě. Presbytář sám je proti lodi nižší a užší. Na severní straně je k lodi přimknutá zákristie s oratoří v patře.

Budova i věž jsou hladce omítnuty jednobarevným odstínem fasády. Ve spodní části je kamenné ostění. Jelikož kostel byl zbudován v mírně svažitém terénu, ostění strany jižní je vyšší. Na nárožích budovy a pod střešní římsou zdobí budovu lizény. Výrazným prvkem jsou podokenní a okenní římsy, které obepínají celý obvod kostela.

Hlavní průčelí

Průčelí tvoří čtyřhranná věž, která je z jedné třetiny zapuštěna do lodě kostela. Počínaje korunní římsou loď je horní část věže zúžená. U paty věže je hlavní vstup kostela. Tvoří jej kamenný pravoúhlý portál s kládím nad nímž je fronton s reliéfem Božího oka - symbolu Ducha svatého. O něco výše jsou dva kamenné erbovní štíty majitelů panství a patronů kostela. V levém jsou čtyři lvi propojeni vavřínovými věnci. V pravém je vyobrazen holub sedící na návrší. V patře je půlkruhové okno. Výše žaluziové okenice zvonice a již nefunkční hodiny. Věž je navršena půl jehlovou střechou krytou měděným plechem. Na špičce věže je ozdoba ve tvaru ciboria (nádoba pro hostie) nad níž je kříž.

Od centrální obecní komunikace ležící na jižní straně kostela je možné vstoupit do kostela bočním vchodem. Sedmi schody, kterými se stupá k tomuto vchodu se překonává převýšení vyplývající ze založení stavby v mírném svahu. Podobně jako vchod pod věží i tento vchod tvoří kamenný pravoúhlý portál, nad nímž je fronton tvaru rovnoramenného, z jedné strany otevřeného trojúhelníku. Avšak v tomto frontonu reliéf či jiná ozdoba chybí. Dvoukřídlové dveře jsou zdobené reliéfy hvězdic. Do zákristie je samostatný vstup ze severní strany kostela.

Střecha

Lod kostela je zastřešena valbou se strmým sklonem. Půlkruhový presbytář je zastřešen střechou zvalbenou navazující na valbu lodě. Ve hřebenu lodě je malá jehlová věžička s lucernou pro sanktusový zvonek. Ve špičce má křížek. Ve střechě je šestice zakřivených vikýřů k odvětrání a osvětlení podkroví. Rovněž střecha zákristie je valbová. Střešní krytinou je klasická taška červené barvy.

Okna

Kostel je prosvětlen převážně půlkruhovými okny. V presbytáři a na oratořích je po dvou oknech. V lodi kostela je na každé straně pětice oken. Několik menších obdélných oken prosvětluje prostor schodiště věže, chodeb a pod kůrem. U zákristie jsou okna obdélná. Okna mají malé tabulky z čírého skla. V lodi a presbytáři jsou vysoká okna s paprskovitě členěným obloukem. Jejich šířka tvoří šestice sloupů tabulek.

Klenba

Pruskou klenbu trojlodního chrámu podpírá pět párů pilířů případně polopilířů. Hlavice pilířů mají několikanásobně profilovanou širokou římsu. Široké pilíře i typ klenby vytváří dojem, že výška vnitřního prostoru je mnohem nižší než se z vnějšího domníváme. Ve vrcholech klenebních oblouků jsou ventilační otvory. V interiéru se zachovala původní štuková výzdoba a výmalba s ornamenty rostlinných motivů. Varhanní kruchta spočívá na arkádovém ochozu, který před vstupem do prostoru trojlodí podcházíme.

Triumfální oblouk

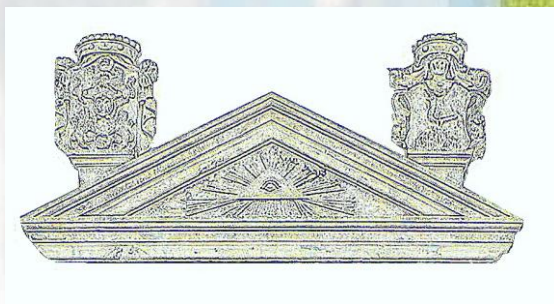
Vítězný oblouk je půlkruhový a nese český nápis „Pán můj a Bůh můj. Přijď, Pane Ježíši Kriste.“ Kněžiště je prostorné a má protažený půlkruhový půdorys. Strop je zaklenut z části klenbou pruskou a z části kopulovou. Na bočních stranách kněžiště jsou v patře oratoře. Do severní je přístup ze zákristie, do jižní z boční kaple. I zde se zachovala původní štuková výzdoba a výmalba.

Inventář

Většina inventáře odpovídá pořízení v době přestavby v polovině 19. století. Hlavní oltář je sloupová architektura, s prostorným středovým obrazem a bočními branami nesoucí sochy světců. Po

stranách vítězného oblouku jsou boční oltáře. Kazatelna je vzhledem k mohutnosti prostoru předsunuta do prostoru lodě a umístěna na polopilíř. Po stranách lodě a na polopilířích jsou zavěšeny obrazy křížové cesty. Od stropu jsou na lanech spuštěny dobové lustry. Varhany jsou z r. 1846 od Johanna Bartha.

Horní Brusnice koncertní úprava lodi kostela v roce 2010

Horní Brusnice kostel svatého Mikuláše, rekonstrukce v roce 2008